

Forslagsstillere at føre Sagen igennem, og jeg lagde Mærke til, at den ærede Ordfører for Forslagsstillerne (Clausen), om jeg ellers forstod ham ret, ikke alene betonedede, som man jo altid maa gøre, at Forslaget selvfølgelig under sin videre Gang i Rigsdagen kan undergaa Forandringer og Ændringer; men jeg skal dog noget mere accentuere, at Forslaget maatte i væsentlige Punkter trænge til yderligere Bearbejdelse. Det skulde glæde mig, og jeg vil sige, at jeg har Haab om, at det vil lykkes med god Vilje fra alle Sider at føre denne Sag frem paa en saadan Maade, at den Nytte, der tilsigtes derved, og det Gode, den sigter paa, virkelig opnaas. Det ærede Medlem for Præsto Amts 1ste Valgkreds (S. Scavenius) var, saa forekommer det mig, i nogen Tvivl om, hvad Hensigten egentlig var med dette Lovforslag, for saa vidt det gaar ud paa at skaffe Arbejderne Jord, og navnlig — om jeg opfattede ham rigtigt — hvor vidt Hensigten var at skaffe tilstrækkelig store Jordbrug, som kunde ernære Manden, uden at han behøvede at gaa paa Arbejde ved Siden af, eller om Meningen var at skaffe Arbejderne en Bifortjeneste ved et saadant Jordbrug, en Bifortjeneste ved Siden af, at de for en stor Del, om ikke maatte tillige hovedsagelig, vare henviste til at gaa paa Arbejde og paa den Maade ernære sig. Efter min Opfattelse stiller Forholdet sig nu saaledes, at man hører, at der fra Arbejdsgivernes Side paa Landet er ikke ringe Mangel paa Arbejdskraft, de kunne ikke faa den Arbejdskraft, som de trænge til, i det mindste ikke altid paa de Tider, hvor der er Trang dertil, og paa den anden Side høre vi Arbejderne paa Landet klage over, at der vel kan være enkelte Tider, hvor de kunne have en god Fortjeneste ved at gaa paa Arbejde, men at der saa er andre Tider, hvor det er meget uanskeligt at faa Arbejde, hvor adskillige ikke kunne faa Arbejde, og hvor i ethvert Tilfælde det Arbejde, som kunde faas, ikke betales paa tilstrækkelig Maade. Det forekommer mig, at der kan være en Mulighed for, et Haab om, at at disse Misforhold noget kunde udjævnes, noget kunde fjernes ved en saadan Ordning, at Arbejderne, foruden den Fortjeneste, de have ved at gaa paa Arbejde hos andre, ogsaa have Jord at drive, saaledes at de altsaa ikke udelukkende ere henviste til at skulle leve af en Arbejdsfortjeneste, som til Tider ikke kan faas, og at det paa den anden Side bliver muligt, at der er saa stor en Arbejdskraft, at den, naar den paatræves af de større Jordbrugere, ogsaa kan faas. Det forekommer mig, det maa være det, som

Lovforslaget maa, om end ikke sigte paa saa dog i det mindste betragte som en gavnlig Følge og vel ogsaa som et Formaal, som bør opnaas ved Lovforslaget.

Med Hensyn til Enkeltighederne af Lovforslaget skal jeg ikke nærmere komme ind paa dem. De ere jo ogsaa kun flygtig berørte af de foregaaende Talere. De første Ord, som staa i § 1 om, at saa snart Omkostningerne tillade det, skal Præstegaardenes Jordtilliggende indskrænkes til saa stort et Areal o. s. v., disse Ord forklarede den ærede Ordfører for Forslagsstillerne, om jeg opfattede ham rigtig, saaledes, at dersom Præsten ikke ønsker det, den Præst, som sidder med Kalbet, kunde man ikke tage nogen Jord fra ham, og tillige betonedede den ærede Ordfører, at der kunde være Forpagningskontrakter eller lignende Overenskomster, som kunde være til Hinder for, at man straks kunde skride til Ekspropriation, om jeg saa maa kalde det, eller dog en Udskillelse fra Præstekalbet af en Del af dets Jord. Jeg nægter ikke, at det forekommer mig, at Reglen burde udtrykkes noget mere bestemt, og at navnlig ikke en Præst, naar der er Trang til at skaffe saadanne Husmandslokker til Stede, burde — uden fylde og tvingende Grunde — have Ret til at modsætte sig, at der tages noget af Præstegaardsjorden dertil. Jeg mener, at han ikke blot af Brangvilje skulde have Ret til at modsætte sig det, fordi han ikke vilde finde sig dertil, men at der burde gives nærmere Regler i saa Henseende. I § 2, første Stykke, faar der, at det Jordtilliggende, der bestemmes til Afhændelse, skal i Reglen udstyldes o. s. v. Jeg tror ikke at tage fejl i at mene, at Forslagsstillerne ved dette Udtryk „i Reglen“ have tænkt paa, at der er saadanne Dele af Præstegaardsjorden, som ikke egner sig til Udskytning til Husmandslokker. Det er, som af den højtærede Kultusminister nævnt, vel nærmest Heder, Moser, Stove og deslige, og jeg antager ikke, at de ærede Forslagsstillere have villet lægge mere ind i dette Udtryk end omtrent det, som jeg nu nævner.

Det siges i § 2 andet Stykke at Kommunerne have Ret til, hvis de maatte ønske det efter foregaaende Takstation at overtage Jorden helt eller delvis, og at de have Ret til at magtligste Jorderne med andre Jorder o. s. v. Det er uden Tvivl Forslagsstillernes Hensigt, at naar det i § 3 hedder: „Omkostninger ved Udskytning og Bortsalg tillægges Købesummen. Dog bortfalder herved alle Afgifter til det offentlige“, skal der heller ikke af saadanne Magtstifter betales nogen Omkostning. Jeg antager det er For-